

(3 Hours)

[Total Marks : 100

N.B.(1) All questions are compulsory.

(2) Figure to the rights indicate full marks

Q.No.1 Answer in not more than two sentences.

(20 Marks)

a. Write two important features of the Government Of India Act,1935.

b. What is double jeopardy?

c. Write two important cases relating to right to education.

d. Give two important Constitutional duties assigned to the Governor.

e. State the qualifications for appointment as a judge of the Supreme Court.

f. What are the grounds for declaration of State Emergency?

g. What is an Ordinance? Who can issue it?

h. What is doctrine of severability?

i. Write two restrictions on Freedom of Assembly.

j. State the grounds for Impeachment of Judges of High Courts and Supreme Court.

Q.No.2 Write Short Notes on (any four)

(20 Marks)

a. Uniform Civil Code

b. Right against Self Incrimination

c. Legislative relations between the Centre and the States

d. Preamble of the Constitution

e. Union Public Service Commission

f. Abolition of Untouchability

Q. No.3 Situational Questions. (any two).

(12 marks)

a. Amrita and Shyam are preparing for IAS exams. Amrita belongs to OBC and Shyam belongs to Scheduled Caste. Amrita is engaged to Shyam. Post marriage Amrita wants to apply for IAS under the Scheduled Caste category.

1. Is Amrita allowed to apply under Scheduled Caste category? State the reasons

2. Write the rule of reasonable classification as given under Indian Constitution.

b. Somdutt, a prisoner was released on parole. During his brief stay at his home he experienced that two police constables were constantly keeping a watch on him. He filed a petition in the court for violation of his fundamental rights.

1. Which fundamental right is violated in the above case? Give reasons.

2. Explain any two rights of prisoners.

c. The Censor Board of India under The Cinematography Act, 1952 issues the certificates to films into A and U category. It is argued that the classification of films amount to discrimination and results in violation of freedom of speech and expression.

1. Discuss the right to freedom of speech and expression in the above situation.

2. Does the categorization of films into A and U amount to discrimination? Why?

4. Answer any four

(48 marks)

- Discuss the Salient features of the Constitution of India.
- Explain the provision regarding the proclamation of emergency under the Indian Constitution. Elaborate on the status of fundamental rights during emergency.
- Explain in detail the importance of The Protection of Civil Rights Act, 1954 in safeguarding the rights of people belonging to Schedule Castes.
- Discuss the judicial activism of Supreme Court in protection of fundamental rights of citizens of India.
- What is secularism? Explain the rights of the minorities to establish educational institutions in India.
- What is Constitutional Amendment? Explain the procedure by which Constitution can be amended?

- सूचना : (१) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
(२) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

१. दोन वाक्यांत खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

- (अ) गव्हर्नमेंट ऑफ इंडिया अॅक्ट, १९३५ मधील दोन वैशिष्ट्ये लिहा.
(ब) "डबल जिओपार्डी" म्हणजे काय ?
(क) शिक्षणाचा अधिकार संदर्भात दोन महत्त्वाच्या न्यायालयीन निकालांची नावे लिहा.
(ड) गव्हर्नर यांचे कोणतेही दोन कर्तव्ये लिहा.
(इ) सुप्रीम कोर्टाच्या न्यायाधीश पदासाठी पात्रता लिहा.
(फ) राज्यात आणीबाणीची घोषणा करण्यासाठी कारणे लिहा.
(ग) ऑर्डिनेंस म्हणजे काय ? ऑर्डिनेंस कोण जाहिर करू शकतो ?
(ह) डॉक्ट्रीन ऑफ सेव्हरेबिलिटी म्हणजे काय ?
(य) "सभेचे स्वातंत्र्य" यावर कोणतीही दोन बंधने लिहा.
(ज) सर्वोच्च व उच्च न्यायालयांच्या न्यायाधीशांचे (impeachment) महाभियोग करण्यासाठी कारणे द्या.

२. थोडक्यात टिपा लिहा (कोणत्याही चार)

- (अ) समान नागरी कायदा
(ब) गुन्हेगार नसल्याचे स्वतःला सिद्ध करण्यासाठीचे संरक्षण.
(क) केंद्र आणि राज्य सरकारमध्ये असलेले वैधानिक संबंध.
(ड) संविधानाची प्रस्तावना
(इ) केंद्रीय लोक सेवा आयोग
(फ) अस्पृश्यता निवारण

३. कोणतेही दोन.

- (अ) अमृता आणि श्याम आय. ए. एस. ची तयारी करित आहेत. अमृता ओ.बी.सी. व श्याम हा अनुसूचित जाती या वर्गात आहे. दोघांचाही साखरपुडा झालेला आहे. लग्नानंतर अमृता आय. ए. एस. साठी अनुसूचित जाती या वर्गात अर्ज करू इच्छिते.
(१) काय अमृता अनुसूचित जातीमध्ये अर्ज करू शकेल ? कारणे लिहा.
(२) भारतीय राज्यघटनेमध्ये दिलेल्या योग्य वर्गीकरणाचे नियम लिहा.
(ब) सोमदत्त या कैद्याला पॅरोलवर सोडण्यात आले. पॅरोलवर घरी असता त्याच्यावर दोन पोलीस हवालदार सतत नजत ठेवत असत. सोमदत्तने आपले मुलभूत हक्क भंग झाले असे कारण देत न्यायालयात याचिका दाखल केली.

[TURN OVER

- (१) वरील उदाहरणांत कोणते मुलभूत अधिकार भंग झाले आहेत ? कारणे द्या.
- (२) कैद्यांचे कोणतेही दोन अधिकार लिहा.
- (क) भारतीय सेंसॉर बोर्ड हे सिनेमाटोग्राफी ॲक्ट, १९५४ अंतर्गत चित्रपटांना 'अ' आणि 'यु' असे प्रमाणपत्र बहाल करतात. चित्रपटांचे वर्गीकरण हे भेद करणारे तसेच ते भाषेचे स्वातंत्र्य भंग करणारे आहे.
- (१) वरील संदर्भात भाषेचे स्वातंत्र्य हे स्पष्ट करा.
- (२) चित्रपटांचे 'अ' आणि 'यु' असे वर्गीकरण हे भेद करणारे आहे का ? कारणे द्या.

४. उत्तरे लिहा (कोणतीही चार)

- (१) भारतीय राज्यघटनेची ठळक वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
- (२) भारतीय राज्यघटनेत आणीबाणी संदर्भात नमूद केलेल्या तरतुदी लिहा. आणीबाणीच्या काळात मुलभूत अधिकारांच्या स्थितीचे विवरण लिहा.
- (३) नागरी संरक्षण कायदा, १९५५ मध्ये नमूद केलेल्या तरतुदीनुसार अनुसूचित जाती अंतर्गत येणाऱ्या नागरीकांचे कशाप्रकारे संरक्षण करते ते स्पष्ट करा.
- (४) मुलभूत अधिकारांचे संरक्षण करण्यात सर्वोच्च न्यायालयाची भूमिका स्पष्ट करा.
- (५) धर्मनिरपेक्षता म्हणजे काय ? शैक्षणिक संस्था स्थापित करण्यासंदर्भात अल्पसंख्यकांचे अधिकार स्पष्ट करा.
- (६) घटनादुरुस्ती म्हणजे काय ? घटना दुरुस्तीची कार्यप्रणाली स्पष्ट करा.